

Decorative graphic element consisting of four parallel diagonal stripes in shades of yellow, orange, and red, located in the top-left corner.Decorative graphic element consisting of a circle with horizontal stripes in shades of purple and pink, located on the left side.Decorative graphic element consisting of two concentric circles, the inner one is teal and the outer one is light blue, located on the left side.Decorative graphic element consisting of two stacked chevron shapes pointing upwards, colored in shades of pink, located on the right side.Decorative graphic element consisting of a circle with diagonal stripes in shades of orange and red, located in the bottom-right corner.

РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо відновлення роботи закладів дошкільної освіти ПІСЛЯ COVID-19

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

ЮНІСЕФ активно співпрацює з урядами країн, допомагаючи їм визначити слушний час і спосіб відновлення роботи закладів дошкільної освіти (ЗДО). Рішення про повне відкриття ЗДО треба ухвалювати з урахуванням чинників ризику, щоби максимально сприяти досягненню освітніх і розвткових цілей, а також захисту здоров'я дітей, вихователів, інших працівників і всієї місцевої громади, і, водночас, не допустити нового спалаху коронавірусного захворювання COVID-19ⁱ. У нещодавно випущених рамкових рекомендаціях щодо відновлення роботи ЗДО ЮНІСЕФ і партнери визначають шість ключових напрямів, які слід продумати, плануючи знову відкрити заклади освіти: політика, фінансування, безпека функціонування, навчання, охоплення найбільш вразливих груп, здоров'я і його захистⁱⁱ. ВООЗ теж нещодавно опублікувала загальні практичні поради щодо відкриття ЗДО, які базуються, зокрема, на ретельному оцінюванні ризиків епідеміологічних чинників і можливостей медичної системиⁱⁱⁱ.

Зклади дошкільної освіти та центри раннього розвитку дитини відрізняються застосовуваним у них педагогічним підходом і є одними з перших кандидатів на відновлення роботи. У багатьох країнах не вдалося налагодити якісне віддалене навчання для дошкільнят, особливо для вразливих груп. Тому, попри можливе подовження урядами періоду онлайн-навчання для дітей старшого віку, дитячі садки може бути відкрито раніше за початкові й середні школи. А оскільки ЗДО служать не лише дітям, а й дають можливість знову вийти на роботу їхнім батькам, послаблення заходів ізоляції також спричинить гостру потребу в послугах із догляду за дітьми дошкільного віку.

Ці рекомендації базуються на попередніх настановах, але стосуються саме закладів дошкільної освіти, адже вони відрізняються своїм педагогічним підходом і призначені спеціально для дітей дошкільного віку, поєднуючи дбайливий догляд і навчання. У цьому документі окреслено основні принципи та практичні заходи, на які потрібно зважати, відновлюючи роботу ЗДО, особливо для дітей від трьох років^{iv}.

КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ РОБОТИ ЗДО

Відповідальним особам, які розробляють і реалізують плани з відновлення роботи ЗДО, можуть допомогти наведені нижче загальні керівні принципи. У них враховано необхідність знайти правильний баланс між дієвою підтримкою навчання й доброго самопочуття дітей, з одного боку, і дотриманням заходів з охорони здоров'я, гігієни та забезпеченням безпеки дітей, працівників і суспільства загалом, з іншого боку.

- 1. Приділіть час плануванню й підготовці до відновлення роботи ЗДО.** Не намагайтеся пришвидшити відкриття ЗДО, поки не маєте належного плану щодо різних аспектів їх роботи, зокрема стосовно організації навчального процесу, робочих змін, санітарно-гігієнічних правил тощо. Найдієвішим буде *всеосяжний підхід*, який передбачатиме підтримку й комунікацію з батьками та опікунами, вихователями, адміністрацією закладу, громадою та органами місцевої влади. Серед головного, що потрібно продумати, – проведення навчання для педагогічних працівників до початку роботи закладу, щоби вони розуміли, що від них очікується і як працювати за адаптованою програмою, а також чітка комунікація з батьками.
- 2. Намагаючись захистити дітей, не лякайте їх.** Безпека дітей – це основа, але заклади дошкільної освіти не повинні ставати через це схожими на лікарні. Останні місяці були для дітей тривожними: змінився звичний їм розпорядок, надходила бентежлива інформація тощо. Тож більше, ніж будь-коли, вони потребуватимуть безпечного, приємного та стимулюючого середовища. Тому відновлення роботи ЗДО має означати для дітей повернення до більш звичного розпорядку та стану справ із одночасним дотриманням розумних заходів безпеки в приміщеннях, де діти грають і навчаються.

- 3. Переконайтеся, що ЗДО здатні застосовувати дружні до дітей практики, що сприятимуть їхньому розвитку.** Дотримання безпечної відстані між дітьми не повинно перешкоджати соціальній взаємодії, практичному навчанню та іграм, які сприяють їхньому всебічному розвитку. Наш світ багато в чому змінився, проте діти залишилися дітьми. Сформууйте чіткий план, який забезпечить проведення змістовних, орієнтованих на дітей ігор і занять в умовах фізичного дистанціювання. Для цього доведеться адаптувати навчальну програму й педагогічну практику, що ґрунтуються на принципах розвитку дитини.
- 4. Навчіть дітей дотримуватися необхідних правил гігієни,** зокрема мити руки, затулятися, коли вони кашляють або чхають, не торкатися обличчя (ці навички знадобляться їм і в дорослому віці). Введіть у програму інформацію про вірус, що відповідатиме віку дітей, і допомагайте їм формувати корисні звички з дотримання правил гігієни – покажіть, як правильно мити руки, і відводьте певний час протягом дня, щоби діти могли відпрацювати це вміння.
- 5. Не втрачайте слухних нагод,** щоби пояснити дітям, чому в садочку вживають тих чи інших заходів, і як вони допомагають зберегти їхнє здоров'я, а також здоров'я їхніх друзів, вихователів, батьків і людей у громаді. Пояснійте, навіщо прибрали певні іграшки, для чого часто відчиняють вікна, у які ігри їм безпечно грати надворі й чому. Знайдіть способи допомогти дітям відчувати певний контроль над своїм середовищем.
- 6. Співпрацюйте із сім'ями, щоби зробити комфортним перехід дітей від домашньої ізоляції до відвідування ЗДО, і підтримуйте з ними відкриту комунікацію.** Навіть якщо працівники закладів намагалися підтримувати зв'язок із батьками дітей, комунікацію було порушено. До того ж, батьки хвилюватимуться за власну безпеку та безпеку своїх дітей. Комунікуйте з членами родин і батьками дітей чітко, відкрито й оптимістично, щоби не сіяти паніку та страх. Зробіть так, щоби враження дітей, коли їх приводять у садочок і забирають додому, були позитивними, і запропонуйте підтримку, яка їм може бути потрібна вдома. Наприклад, поінформуйте членів сім'ї про захисні заходи та залучіть їх до застосування цих заходів.
- 7. Приділіть першочергову увагу навчанню та підтримці педагогічних та інших працівників ЗДО.** Щоби повернутися у свої групи, працівникам і вихователям знадобиться спеціальне навчання та практична підтримка. Також їм доведеться шукати баланс між дотриманням прийнятих санітарно-гігієнічних норм і застосуванням педагогічних практик, що сприятимуть розвитку дітей. Обміркуйте можливість надати практичну допомогу, щоби адаптувати програмні заняття та заходи, передбачити регулярне спілкування вихователів між собою, щоби вони мали змогу ділитися досвідом і засвоювати його. Також передбачте варіанти залучення за потреби додаткових працівників, щоби розвантажити вихователів.
- 8. Застосуйте узгоджений та інтегрований підхід, який задовольнятиме всі потреби дітей, коли вони повернуться до ЗДО.** Пандемія COVID-19 має на дітей різносторонній вплив. Коли діти повернуться до дитячих садків, можуть постати проблеми, пов'язані із наданням дітям психосоціальної підтримки, їх безпекою та здоров'ям, а також інші питання, що можуть виникнути внаслідок ізоляції дітей під час епідемії. Переконайтеся, що плани з відновлення роботи закладів дошкільної освіти передбачають додаткові заходи підтримки та направлення дітей до відповідних фахівців за потреби. Не забудьте врахувати специфічні потреби вразливих дітей і сімей, зокрема дітей з інвалідністю.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ ВИЗНАЧИТИСЯ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ РОБОТИ ЗДО

Ухвалюючи рішення про відновлення (або часткове відновлення) роботи закладів дошкільної освіти, враховуйте ключові чинники, зокрема вказані нижче^v.

- Як заклади дошкільної освіти, педагогічні та інші працівники, батьки та громади загалом справляються з обмеженнями роботи й пандемією.
- Загальна та епідеміологічна ситуація в місцях, де розташовані ЗДО.
- Особливості конкретних ЗДО і їх здатність втілювати певні заходи із запобігання та контролю поширення коронавірусної інфекції COVID-19.
- Наявність тест-систем (для контролю громадського здоров'я та відстеження контактів); реалізація заходів, спрямованих на обмеження поширення вірусу.
- Поточне розуміння механізмів передачі COVID-19 і тяжкості перебігу хвороби в дітей, зокрема й нові дані про роль дітей у передачі вірусу.
- Щоби зібрати критично важливу інформацію, яку необхідно враховувати, плануючи відновлення роботи ЗДО, рекомендовано проводити оперативні опитування серед батьків і, особливо, педагогічних працівників. На ухвалення рішень можуть вплинути, зокрема, такі дані: частка батьків і опікунів дітей, яким потрібно повертатися на роботу; що найбільше турбує батьків у зв'язку з відкриттям освітніх закладів; яка частка вихователів може повернутися на роботу, тощо.
- Дізнайтеся у вихователів, інших працівників ЗДО, батьків та опікунів дітей, що їх турбує та які думки вони мають щодо безпечного відновлення роботи ЗДО. Повідомте їм, як були враховані їхні ідеї та рекомендації.
- Проаналізуйте зумовлені місцевим контекстом переваги й ризики відновлення роботи ЗДО та подумайте, які саме заклади (або частини закладів) дошкільної освіти слід відкривати найперше, у яких місцях, які заходи зі зниження ризиків у колективах ЗДО є першочерговими, на яких напрямках подальшої підтримки для батьків і вихователів потрібно зосередитися.
- Підготуйтеся до відновлення роботи ЗДО як належить. Уникайте швидких рішень, які не залишають достатньо часу на підготовку приміщень, адаптації навчальних програм, надання підтримки працівникам і батькам та забезпечення комфортного переходу дітей у нові середовища.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ЩОДО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗДО^{vi}

Щоденні санітарно-гігієнічні заходи в ЗДО

- Складіть графік щоденного прибирання в групах та інших приміщеннях, зокрема в туалетах, з використанням води, мила, мийних і дезінфекційних засобів^{vii}.
- Мийте й дезінфікуйте поверхні, яких часто торкаються, зокрема дверні ручки, столи, іграшки, приладдя, вимикачі світла, одвірки, ігрове обладнання, навчальні матеріали, якими користуються діти.
- Коли це можливо, працівники повинні носити на території ЗДО захисні маски. Захисні маски не рекомендовані для дітей дошкільного віку та суворо заборонені для немовлят і дітей у віці до двох років через небезпеку задушення.
- Навчайте дітей профілактики COVID-19, зокрема правильно й часто мити руки, затуляти рота під час чхання та кашлю. Також розповідайте їм про симптоми хвороби.

- Придумайте спосіб стежити за тим, як і коли діти мють руки. Винагороджуйте дітей, коли вони роблять це часто або своєчасно (щоби привчити дітей мити руки впродовж рекомендованих 20 секунд, можна співати під час миття пісеньку).
- За допомогою ляльок продемонструйте симптоми захворювання (чхання, кашель, висока температура), покажіть, що робити в разі поганого самопочуття (наприклад, коли болить голова чи живіт, коли діти відчувають жар або втому).
- Навчіть усіх працівників профілактиці COVID-19, зокрема правильно й часто мити руки, затуляти рота під час чхання та кашлю, носити маски, якщо це вимагається. Поінформуйте їх про симптоми хвороби та проінструкуйте, що робити, якщо дитині зле.
- Введіть у режим дня дітей і працівників часте миття рук за певним розкладом і передбачте біля входів у заклад і на всій його території достатню кількість спиртовмісних антисептиків для рук або мила та чистої води. Можна розмістити в приміщеннях груп наочні плакати з інформацією та нагадуваннями для дітей і працівників.
- Залежно від кліматичних умов поліпшіть доступ свіжого повітря в приміщення.
- Забезпечте щоденне видалення та належну утилізацію сміття.

Безпека й гігієна у зв'язку з приготуванням і подачею їжі в ЗДО^{viii}

- Забезпечте дотримання всіма працівниками харчового блоку державного законодавства у сфері безпеки харчових продуктів і санітарно-гігієнічних вимог при закупівлі, доставленні, зберіганні, приготуванні й роздачі їжі.
- Розмістіть візуальні нагадування щодо належних санітарно-гігієнічних принципів приготування їжі, зокрема стосовно щоденного прибирання й дезінфекції робочих поверхонь, кухонь і їдалень, а також кухонного посуду і столового приладдя.
- Забезпечте працівників харчового блоку засобами та матеріалами для прибирання, чищення та дезінфекції, а також стежте за належним дотриманням необхідних процедур, включно з регулярним миттям рук. У випадках, коли це необхідно, забезпечте працівників захисними засобами (масками та рукавичками).
- Упровадьте спеціальні заходи, щоби тимчасово обмежити доступ до зон приготування їжі працівникам з інфекційними хворобами, особливо якщо вони мають підвищену температуру. Мінімізуйте ризик зараження. Нагадуйте дітям не ділитися харчами та не торкатися чужої їжі чи напоїв. Не дозволяйте їм мінятися столовим приладдям і їжею.
- На час приймання їжі дітьми обмежте доступ інших людей у приміщення

Що робити з дітьми або працівниками, які захворіли

- Донесіть до працівників важливість бути пильними щодо появи симптомів і необхідність повідомляти керівництво, щойно вони помітять прояви захворювання.
- На початку та наприкінці кожного робочого дня рекомендовано вимірювати температуру всіх працівників безконтактним термометром, а також оглядати їх на предмет симптомів респіраторних та інших інфекційних захворювань.
- Працівники з підвищеною температурою тіла, симптомами респіраторних та інших інфекційних хвороб не повинні приходити на роботу, працювати з дітьми та заходити в приміщення закладу.
- Керівництво ЗДО має передбачити схему заміни працівників, якщо хтось із них захворіє.
- Передбачте процедури з негайного відправлення додому дітей і працівників, які прийшли в ЗДО із симптомами хвороби або відчули їх на місці.
- Ізолюйте дітей і працівників, які захворіли, від здорових, поки вони не підуть додому. Дотримуйтесь офіційних рекомендацій, що діють у вашій країні для таких випадків.
- Розгляньте можливість обліку дітей, у яких під час перебування в ЗДО зафіксовано підвищену температуру тіла та появу інших симптомів. Це допоможе відстежити контактних осіб, якщо буде підтверджено COVID-19.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ З ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

Фізичне дистанціювання в ЗДО

- Оцініть, що можна зробити, щоби обмежити прямий фізичний контакт між дітьми. Разом із тим, враховуйте принципи розвитку дошкільнят і той факт, що вони за своєю природою є фізично активними та соціальними індивідами.
- Подумайте про збільшення кількості вихователів, якщо це можливо. Так можна буде зменшити кількість дітей у групах (за умови достатньої кількості приміщень).
- Оцініть можливість дотримання дистанції щонайменше в 1 метр^{ix} між усіма, хто перебуває в закладі – як між вихователем і дітьми, так і між самими дітьми. Важливо наголосити, що діти дошкільного віку потребують не лише навчання та виховання, а й догляду. Доглядаючи дітей (наприклад, допомагаючи перевдягатися, приймати їжу, надаючи дитині емоційну підтримку, коли вона засмучена), не завжди можливо й бажано дотримуватися фізичної дистанції. Ухвалюючи рішення щодо дотримання розумної дистанції між працівниками й дітьми, педагогічний склад і керівництво ЗДО мають діяти розсудливо та зважати на принципи розвитку дитини.
- Обговоріть із дітьми та працівниками і впровадьте в закладі практику безконтактних привітань. Зробіть ці привітання веселими та прийнятними для дітей, наприклад говоріть «привіт» жестовою мовою, робіть знак миру, змахуйте рукою, підморгуйте тощо.
- Збільште відстані між столами, стільцями або місцями на килимі, де сидять діти.
- Розподіліть перерви та види діяльності так, щоби на ігрових майданчиках і в місцях спільного користування одночасно перебувало менше дітей.
- Обмежте змішування груп. Тобто діти в невеликій групі мають упродовж усього дня залишатися в тому самому складі та працювати з тими самими вихователями, не змішуючись із дітьми та вихователями з інших груп.
- Наскільки можливо, збільште відстань між ліжечками під час тихої години, якщо для цього достатньо місця. Покладіть дітей спати валетом, щоби іще більше зменшити можливість поширення вірусу.

Пристосування занять

- За умови доброї погоди проводьте якомога більше занять на повітрі. Дошкільнята люблять бути надворі, і наразі для них безпечніше вчитися поза приміщенням. Спробуйте адаптувати навчальну програму й викладання так, щоби заняття можна було проводити просто неба, наприклад використовуйте як навчальні матеріали вуличне знаряддя та природні об'єкти (проводьте заняття в колах, вивчайте природу тощо). Доповнюйте заняття фізичною активністю на свіжому повітрі (ігри на розвиток великої моторики, танці, спорт тощо).
- Якомога частіше провітрюйте приміщення протягом дня. Організуйте навчальний простір так, щоби між дітьми зберігалася відстань, але, водночас, не втрачалось відчуття єдиного колективу – наприклад, розмітьте місця для сидіння або стояння, використовуючи різні матеріали, на кшталт липкої стрічки, скакалок або інших позначок.
- Об'єднайте дітей у менші групи або по двоє чи троє, щоби не позбавляти їх взаємодії, але, водночас, обмежити діяльність у великій групі.
- Адаптуйте навчальну програму та застосовуйте творчі педагогічні прийоми, щоби діти в ігровій формі дізнавалися більше про пандемію (наприклад, рольові ігри, щоби допомогти дітям впоратися зі стресом і виробити стійкість до нього; використовуйте слушні нагоди, щоби допомогти дітям дізнатися про пандемію та роль, яку вони самі грають у забезпеченні громадського здоров'я).

- Урівноважуйте самостійну роботу взаємодією в малих групах. Підійдіть до цього творчо (наприклад, після виконання самостійного завдання можна попросити дітей показати свою роботу сусіду).

Іграшки, матеріали, ігри та щоденні практики

- Необхідно прибрати іграшки та матеріали, які важко продезінфікувати або почистити, як-от, скажімо, м'які іграшки. Проте багато ігор і матеріалів можна залишити, якщо навчити дітей мити руки до та після їх використання. Не дозволяйте дітям брати іграшки або інші предмети до рота.
- Щоби заохочувати дітей до творчих і художніх занять, можна виділити для кожної дитини окрему скриньку з фломастерами, ножицями, олівцями та іншим приладдям, щоби дітям не доводилося ними ділитися.
- Застосовуйте рольові та рухливі ігри, у яких можна зберігати певну соціальну дистанцію, а також співи, самостійну творчу роботу тощо.
- Чудово спрацюють ігри та проекти, у яких можуть брати участь усі діти по черзі. Наприклад, придумайте спільну історію, коли кожен по черзі її продовжує, або розмалюйте стіну, щоби кожен додавав свій елемент.
- Читайте дітям вголос, залучаючи їх до процесу. Проводьте розважальні заходи для всієї групи, наприклад демонструйте лялькові вистави або вчіть нові пісні.
- Вважається, що ризик передачі вірусу через дитячі книжки та інші вироби з паперу, як-от листівки та конверти, низький. Такі предмети не потрібно додатково чистити або дезінфікувати.
- Перш ніж передати іграшку з однієї групи до іншої, помийте або продезінфікуйте її.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДТРИМКИ БАТЬКІВ І КОМУНІКАЦІЇ З НИМИ

- Інформуйте батьків про заходи, які впроваджуються в закладі, і просіть їх повідомляти, якщо хтось із членів родини захворіє на COVID-19. Якщо в когось у сім'ї підозрюють наявність коронавірусної інфекції, батьки мають залишити дитину вдома та повідомити вихователя.
- Введіть правило «захворів – залишайся вдома!» для дітей із симптомами. Якщо можливо, зв'яжіться з місцевими організаціями, які надають послуги домашнього догляду та можуть забезпечувати комунікацію між сім'єю та ЗДО. Донесіть до батьків необхідність регулярного вимірювання температури в себе та дітей та проінструкуйте їх залишити дитину вдома у випадку підвищеної температури тіла.
- Розробіть чіткі процедури, яких мають дотримуватися батьки, приводячи дітей у ЗДО та забираючи додому. Важливо, щоби ці порядки не провокували паніку в дітей і їхніх рідних. Повертаючись у садочок після багатотижневої перерви, діти потребуватимуть моральної підтримки від батьків і вихователів. Не завдавайте їм зайвого стресу й емоційних травм занадто суворими правилами передачі дітей працівникам садочка біля воріт.
- Можна попросити батьків не приводити всіх дітей у той самий час і передавати їх працівникам, які зустрінуть їх на вулиці. Бажано, щоби дитину щодня приводила й забирала та сама людина. Намагайтеся запобігати скупченню людей вранці та ввечері, коли дітей приводять і забирають, а також просіть, щоби цього не робили літні люди, як-от дідуся та бабусі дітей.
- Розробіть для батьків список контрольних запитань, який допоможе їм вирішити, чи можна вести дитину в садочок, з огляду на епідеміологічну ситуацію у вашій місцевості. Цей список може містити запитання, що стосуватимуться таких аспектів:

- стану здоров'я та інших чинників уразливості в дітей і їхніх рідних; нещодавно перенесених хвороб і симптомів, схожих на COVID-19; особливих обставин удома, які потрібно буде врахувати, якщо знадобиться додаткова допомога. Можна розмістити плакати та наочні нагадування з цими пунктами на території закладу та біля входів.
- Щоби зменшити стрес і тривожність дітей і допомогти їм почуватися комфортно під час переходу з домашнього середовища до ЗДО, активізуйте механізми, які допоможуть регулярно спілкуватися з батьками та узгоджувати дії. Заохочуйте вихователів та адміністрацію закладів підтримувати постійний зв'язок із батьками в позитивному напрямі.
- Регулярно запитуйте дорослих, як почувуються вони та їхні діти. Розробіть механізми, які допоможуть зв'язати сім'ї, яким потрібна психосоціальна підтримка, з відповідними фахівцями та службами.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗАХОДИ З НАВЧАННЯ Й ПІДТРИМКИ ПРАЦІВНИКІВ

- Мають діяти механізми захисту вихованців закладів дошкільної освіти, їх педагогічних та інших працівників, що належать до груп ризику через вік або стан здоров'я. Потрібно розробити плани заміни відсутніх вихователів, а можливості дистанційного навчання слід продовжити для дітей, які не можуть відвідувати заняття, з максимальним урахуванням індивідуальних обставин кожної людини. Розгляньте можливість зробити правила та практики щодо відпусток і лікарняних більш гнучкими.
- Зобов'яжіть працівників стежити за станом власного здоров'я і здоров'я дітей, а також дотримуватися процедур, рекомендованих для запобігання поширенню COVID-19 (зокрема, тримати соціальну дистанцію та використовувати засоби індивідуального захисту).
- Проінструкуйте адміністративних і педагогічних працівників дотримуватися обов'язкових санітарно-гігієнічних процедур і практик, і, за потреби, збільште чисельність працівників ЗДО. Прибиральників, працівників харчоблоку та інший персонал також потрібно навчити правильно проводити дезінфекцію та максимально можливою мірою забезпечити їх індивідуальними захисними засобами.
- Допоможіть вихователям належним чином адаптувати освітню програму та розпорядок дня дітей, зокрема переосмислити способи проведення ігор і занять для всієї групи та використання прогулянок на свіжому повітрі.
- Підвищте компетентності вихователів із підтримування соціально-емоційних потреб дітей. Проведіть для вихователів навчання з підтримки психічного здоров'я та психосоціальних потреб дітей. Допоможіть вихователям зрозуміти, що більшість дітей переживають стрес і тривогу, так само, як і дорослі, і тому цей перехідний період буде складним. Варто очікувати на погіршення поведінки дітей. Навчання й курси для педагогів мають приділяти особливу увагу вмінню задовольняти базові соціально-емоційні потреби дітей, особливо в дитячих садках із великою кількістю вихованців із груп ризику.
- Вихователів необхідно навчити виявляти вікові поведінкові та когнітивні зміни та надавати таким дітям підтримку в навчанні з урахуванням їхнього віку.
- Регулярно цікавтеся станом і самопочуттям вихователів і працівників, підтримуйте їхнє психічне здоров'я та психосоціальні потреби.

ВИСНОВКИ

Завданням більш загального плану для керівників програм, директорів, вихователів і сімей у контексті відновлення роботи закладів дошкільної освіти після епідемії COVID-19 буде налагодження співпраці з метою *не просто застосування, а й інтеграції* необхідності дотримуватися адаптованих і розумних рекомендацій національних органів з охорони громадського здоров'я, створюючи, водночас, безпечне, радісне стимулююче середовище, яке сприятиме фізичному здоров'ю, емоційній безпеці, соціалізації та активному навчанню дітей дошкільного віку. Засобами для втілення необхідних заходів будуть широка співпраця й комунікація всіх зацікавлених сторін, починаючи із самого раннього етапу. Водночас, буде важливо зберігати гнучкість і, за потреби, змінювати підходи, далі вчитися та обмінюватися вдалими практиками^x.

Список джерел і примітки

ⁱ *Framework for reopening schools*, квітень 2020 р. <https://www.unicef.org/media/68366/file/Framework-for-reopening-schools-2020.pdf>

ⁱⁱ *Framework for reopening schools*, квітень 2020 р. <https://www.unicef.org/media/68366/file/Framework-for-reopening-schools-2020.pdf>

ⁱⁱⁱ *Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19*, травень 2020 р. <https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19>

^{iv} Описані тут принципи та заходи можна застосувати й до відновлення роботи центрів денного догляду та ясел для дітей віком від народження до трьох років, проте такі діти потребують додаткових пристосувань і умов, особливо що стосується забезпечення балансу між фізичним дистанціюванням, дбайливим доглядом і підтримкою.

^v За публікацією ВООЗ *Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19*, травень 2020 р. <https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19>

^{vi} Рекомендації наводяться за публікацією ВООЗ *Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19*, травень 2020 р. <https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19>

^{vii} Для знезараження невеликих поверхонь і обладнання ВООЗ радить використовувати розчин етилового спирту (70 %) та розчин гіпохлориту натрію (0,1 %) для дезінфекції поверхонь.

^{viii} Передача вірусу через їжу є малоімовірною, але дотримання кухарями та іншими працівниками основних рекомендацій із безпечного приготування харчових продуктів залишається надзвичайно важливим. Також необхідно запобігати харчовим інфекціям та отруєнням, які можуть послабити імунну систему дитини або додатково ускладнити її стан у разі захворювання на COVID-19.

^{ix} *Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19*, травень 2020 р. <https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19>

^x Там само

Подяки

Цей документ розроблено на основі консультацій із представництвами ЮНІСЕФ у країнах Європи та Центральної Азії. Закликаємо колег з інших регіонів, нашої штаб-квартири, а також партнерів надавати свої зауваження, щоби зробити його ще кращим.